

Bjørn Killingmo

1927-2019

PUBLISERT 2. januar 2020

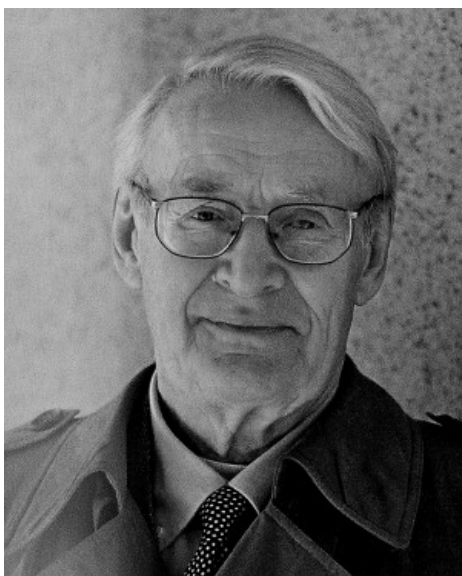

Foto: Arkiv

Professor emeritus Bjørn Killingmo sovnet stille inn søndag 17. november, nær 93 år gammel. Bjørn tilhørte første generasjon av kliniske psykologer i Norge, utdannet etter andre verdenskrig, som på 1950-tallet entret de psykiatriske institusjonene – inntil da totalt dominert av leger. Bjørn var visst den første psykolog ved Vinderen psykiatriske klinikk, der den mektige Gabriel Langfeldt regjerte. En episode fra hverdagen i klinikken kan tjene til å illustrere Bjørns virke der:^[1]

En dag ble en 15-årig kvinne lagt inn som pasient. Bakgrunnen var at hun i det siste året hadde trukket seg tilbake og så å si ikke snakket. Pasienten ble, slik skikken var, brakt opp på biblioteket der 10 herrer i hvit frakk var benket rundt det store mahognybordet. Pasienten, som var i slåbrok, ble plassert i et hjørne av rommet på en lav stol. Professor Langfeldt tar brillene av, snur seg mot pasienten og sier med kraftig røst: «Jaha, så de har altså trukket dem tilbake og ikke snakket med andre på lang tid?» Ikke et ord fra den unge kvinnen. Professoren snur seg mot kollegene og sier: «Ja, mine herrer, dette er et typisk tilfelle av hebefreni (en alvorlig form for psykose)». Alle nikket. Da var det den nyansatte psykologen brøt tausheten: «Det må vel også tas i betraktning at det ikke er så greit for en ung pike fra Kvinesdal å bli eksaminert på denne måten – det er ikke så rart at man blir trusselorientert, og at det ikke er så lett å være målorientert». Den unge kliniske psykologen hentet frem to begreper fra sosialpsykologien. Det som så skjedde kan sammenliknes med Berlinmurens fall. Langfeldt tok brillene av seg og slo ut med hånden: «Jeg tror vi må merke oss psykologens ord her. Det er ikke så lett å være

målorientert». Resultatet var at den unge piken ble utskrevet noen dager senere med diagnosen pubertetskrise og sjenanse.

Bjørn omtaler Langfeldt med stor respekt når han forteller denne historien. Episoden viser oss hvilken tyngde og autoritet Bjørn må ha hatt, allerede som ung psykolog.

Etter Vinderen fulgte universitetet. I egenskap av å være universitetslærer fra 1958 og frem til sin avgang i 1997 preget Bjørn utallige årskull av psykologer. Gjennom sitt virke som lærer, lærebokforfatter, forsker og veileder – også etter at han ble pensjonist – har han hatt en enestående stilling i det klinisk-psykologiske fagfeltet i Norge, og også i Norden – Bjørn hadde gjennom mange år supervisjonsgrupper i Danmark så vel som i Sverige. Høyt skattet, med en uvanlig tankekraft og klarhet – en fremragende veileder og læremester.

På Psykologisk institutt var Bjørn en hoveddrivkraft bak etableringen av såkalte internklinikker: Opplæring som terapeut med mulighet for å ha pasienter i terapi under intensiv veiledning, tilkoplete teorikurs som siktet mot en integrasjon av teori og praksis, skulle være en integrert del av profesjonsstudiet i psykologi. Klinikkene skulle være helt og holdent psykologdrevet, ikke basert på medisinsk sykdomsmodell, men tvert om med forankring i psykologifaglig forståelse av personlighet, utvikling og patologi. Klinikken for dynamisk psykoterapi, som Bjørn ledet i en årrekke, var hans hjertebarn. Utallige norske psykologer har fått sin avgjørende formative dannelselse som psykolog ved denne klinikken. Bjørn var en elsket lærer og veileder.

Bjørn var psykoanalytiker og søkte, i tradisjonen fra Harald Schjelderup, å forankre psykoanalysen som en del av generell psykologisk vitenskap, i den akademiske tradisjon. En hovedtanke var at den psykoanalytiske metoden utfylte sider ved menneskets personlighet som andre metoder ikke klarte å innfange. En dobbel epistemologisk posisjon: i forpliktende dialog med andre fagdisipliner, men samtidig med erkjennelse av det spesifikke psykoanalytiske bidrag. Bjørn hadde en spesiell begavelse for det dybdepsykologiske feltet: en intuitiv forståelse av symboler og de ubevisste, arkaiske lag av menneskesinnet. Det vet alle som har opplevd Bjørn tolke en Rorschach – han var en mester der – samtidig med en skarp sans for hvordan subtile forsvarsmønstre er nedfelt i språkets og karakterens form. Sjelens dynamikk og struktur, slik det uttrykkes i boken Rorschachmetode og psykoterapi fra 1980 – et hovedverk.

Forfatterskapet representerer betydningsfulle og nyskapende bidrag til det psykoanalytiske forskningsfeltet. Artikler fra senere år, «Conflict and deficit» (1989), «Beyond semantics» (1991), «Affirmation» (1995), «A plea for affirmation. Relating to unmentalised affects» (2006), representerer betydelige bidrag i internasjonal psykoanalytisk diskusjon. Formulering av mangel og konflikt som organiserende dimensjoner i forståelsen av klinisk materiale, og av bekreftelse som en form for intervensjon som validerer subjektiv opplevelse, er et hovedbidrag. Et langt samarbeid mellom Bjørn og meg resulterte i boken Underteksten. Psykoanalytisk terapi i praksis (2005/ 2013) – et verk som søker å integrere objektrelasjonsteori og strukturtenkning i

en posisjon vi kaller relasjonsorientert karakteranalyse. En nøkkeltanke er at pasientens væremåte rommer undertekster med relasjonelle «budskap» uttrykt gjennom dialogens form – i intonasjon, mimikk og kroppsspråk. Boken tar leseren inn i terapirommet, inn i dialogen mellom pasient og terapeut, med henblikk på begrepslegging av den endrende dialogens mikroprosesser. At boken nylig kom i engelsk oversettelse, utgitt på Routledge under tittelen *The theory and practice of psychoanalytic therapy. Listening for the subtext*, var en enorm glede for Bjørn.

Bjørn var også terapeut. Han hadde en utrolig evne til å lytte og romme den andres lidelse – det ordløse savnet, det sårbare barnet vi alle bærer på. Et ubetinget nærvær i dialogen med den andre – han evnet å skape «Den åpne samtalen» (en liten perle av en artikkel fra 1999) som gjør det mulig for den andre å komme frem uten forstillelse og skam. Han var et menneske med stor varme og klokskap, og samtidig med evne til direkte tale der det trengtes. Vi er mange som føler takknemlighet over det Bjørn har gitt og vært. Han etterlater et stort tomrom – et dypt vemod.

Bjørn Killingmo er en bauta i norsk psykologi.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 57, nummer 1, 2020, side 66-67